

NORGES HØYESTERETT

K J E N N E L S E

avsagt 15. februar 2021 av Høyesterett i avdeling med

dommer Bergljot Webster
dommer Aage Thor Falkanger
dommer Per Erik Bergsjø
dommer Arne Ringnes
dommer Cecilie Østensen Berglund

HR-2021-300-A, (sak nr. 20-123772SIV-HRET)
Anke over Frostating lagmannsretts kjennelse 11. juni 2020

Nordea Bank Abp, filial i Norge

(advokat Torjus Hulbak – til prøve)

mot

A

(advokat Christian Fredrik Bonnevie Hjort)

(1) Dommer **Østensen Berglund:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder begjæring om opphevelse av gjeldsordning og reiser særlig spørsmål om forståelsen av vilkåret «uredelighet» i gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd.
- (3) A inngikk 28. september 2012 avtale om frivillig gjeldsordning med sine fordringshavere, jf. gjeldsordningsloven kapittel 4. Gjeldsordningen hadde virkning fra 25. mai 2012, og gjeldsordningsperioden ble satt til 7 år. Gjelden som var omfattet av ordningen var på 1 155 140 kroner og stammet i hovedsak fra et mislykket eiendomskjøp.
- (4) I avtalen om gjeldsordning ble det lagt til grunn at A hadde en brutto inntekt på 240 000 kroner i form av garantert grunnlønn fra en stilling som selger i X AS. I tillegg kom mulig provisjon, som ble anslått til om lag 60 000 kroner de første årene, og på et senere tidspunkt trolig opp mot det dobbelte. Etter avtalen ville det ikke være dividende til de uprioriterte kravene ut fra grunnlønnen, men eventuell dividende av provisjonen skulle beregnes i desember hvert år.
- (5) A sluttet etter noe tid i stillingen hos X AS og startet i februar 2016 foretaket Y, hvor han var daglig leder. I oktober 2016 ble A pågrepet, mistenkt for grovt bedrageri. Den 3. april 2018 ble han tiltalt for overtredelse av straffeloven § 372, jf. § 371 bokstav a, jf. § 15. Ved Sør-Trøndelag tingretts dom 27. mars 2019 ble han dømt til fengsel i to år og to måneder, hvorav ett år og en måned ble gjort betinget med en prøvetid på fire år. Han ble videre dømt til å tåle inndragning av 235 000 kroner, jf. straffeloven § 67.
- (6) Det fremgår av straffedommen at bedrageriene knyttet seg til at han hadde forledet og forsøkt å forlede en rekke foretak og enkeltpersoner til å inngå avtale om nummeropplysningstjenester på uriktige vilkår. Samlet beløp bedrageriene seg til «inntil 5 millioner kroner etter fradrag av en betydelig sikkerhetsmargin». Videre fremgår det av dommen at det var enighet om at As utbytte utgjorde om lag 470 000 kroner, men retten reduserte inndragningsbeløpet til en halvpart, under henvisning til at utbyttet var benyttet til underhold av familien, mulige fremtidige erstatningskrav som følge av bedrageriene og As svake økonomi.
- (7) Forut for domfellelsen, den 22. august 2018, gjennomførte en av As fordringshavere, Lindorff AS, en rutinemessig gjennomgang av hans økonomi. Gjennomgangen avdekket at A hadde hatt en betydelig høyere inntekt enn hva som var lagt til grunn i avtalen om gjeldsordning, og Lindorff AS innga derfor en begjæring om opphevelse av ordningen, jf. gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd.
- (8) Som svar på denne begjæringen sendte A, i samarbeid med namsmannen, ut et forslag til frivillig endring av gjeldsordningen. Forslaget ble godtatt av alle fordringshaverne, med unntak av Lindorff AS. A innga deretter en begjæring til tingretten om tvungen endring av gjeldsordningen.
- (9) Sør-Trøndelag tingrett avsa 12. mars 2020 kjennelse der verken begjæringen om opphevelse eller begjæringen om tvungen endring av gjeldsordningen ble tatt til følge.

- (10) Tingretten la til grunn at A hadde misligholdt sin opplysningsplikt idet han ikke hadde informert om inntektsøkningen. Retten mente imidlertid at dette misligholdet ikke innebar en grov tilsidesettelse av pliktene etter gjeldsordningsloven, fordi det uansett ikke ville vært aktuelt med utbetaling til fordringshaverne. For så vidt gjaldt straffedommen, viste tingretten til at den gjelden som fulgte av denne, ikke var en del av gjeldsordningen og derved ikke hadde hatt betydning for fordringshavernes dividende. Retten var i tvil om grunnvilkårene for opphevelse av gjeldsordningen likevel var til stede, men tok ikke endelig stilling til dette, fordi den fant at rimelighet og hensiktsmessighet tilsa at gjeldsordningen ikke skulle oppheves.
- (11) Nordea Bank Abp, filial i Norge, anket kjennelsen. Ved Frostating lagmannsretts kjennelse 11. juni 2020 ble anken forkastet.
- (12) Lagmannsretten sluttet seg til tingrettens vurdering av As brudd på opplysningsplikten. Etter lagmannsrettens oppfatning tilsa ikke bruddet på opplysningsplikten, sammenholdt med at A var dømt for grovt bedrageri i gjeldsordningsperioden, at det var grunnlag for opphevelse av gjeldsordningen. Lagmannsretten viste til at gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd må forstås slik at klanderverdige handlinger som ikke har gått utover fordringshaverne, ikke er omfattet av lovens begrep «uredelighet».
- (13) Nordea Bank Abp, filial i Norge har anket kjennelsen til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og lovtolking.
- (14) Ved Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse og beslutning 25. september 2020 ble anken over saksbehandlingen forkastet. Anken over lovtolkingen ble overført til behandling av Høyesterett i avdeling med fem dommere, jf. domstolloven § 5 første ledd andre punktum.
- (15) Saken er for Høyesterett behandlet ved fjernmøte, jf. midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. § 3.

Partenes syn på saken

- (16) Den ankende part – *Nordea Bank Abp, filial i Norge* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (17) Etter gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd kan en gjeldsordning oppheves dersom skyldneren har gjort seg skyldig i uredelighet. Dette vilkåret er oppfylt, idet ankemotparten er dømt for bedrageri begått under gjeldsordningsperioden. Lagmannsretten har foretatt en innskrenkende tolkning av bestemmelsen som verken har støtte i ordlyden, formålet, forarbeidene eller reelle hensyn. Det er ikke et krav etter loven at uredeligheten må ha gått ut over kreditorene ved at deres dividende er redusert. En eventuell betydning for kreditorene må vurderes under «kan»-skjønnet.

- (18) Nordea Bank Abp, filial i Norge, har lagt ned slik påstand:
- «1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
 2. A tilpliktes å betale ankesakens omkostninger for Høyesterett til Nordea Bank Abp, filial i Norge.»
- (19) Ankemotparten – A – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (20) Lagmannsrettens lovtolking er riktig. En uredelig handling som ikke er begått av skyldneren i egenskap av skyldner, og derfor ikke har gått utover kreditorene økonomisk, omfattes ikke av begrepet «uredelighet» i gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd. Løsningen følger av lovens ordlyd, lovens formål og sammenhengen i lovverket, samt forarbeidene. Det er ikke holdepunkter i rettspraksis for en annen forståelse, og reelle hensyn støtter oppunder lagmannsrettens lovtolking.
- (21) A har lagt ned slik påstand:
- «1. Anken forkastes.
 2. Ankende part dømmes til å betale sakskostnader til det offentlige for Høyesterett.»

Mitt syn på saken

- (22) Anken fra Nordea Bank er en videre anke over kjennelse, noe som innebærer at Høyesteretts kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovforståelse, jf. tvisteloven § 30-6. Anken gjelder tolkingen av begrepet «uredelighet» i gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd, som Høyesterett kan prøve.
- (23) Innledningsvis vil jeg knytte noen merknader til gjeldsordningsloven og formålet med denne.

Gjeldsordningsloven

- (24) Lov om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner (gjeldsordningsloven) ble vedtatt i 1992. Formålet med loven er angitt i § 1-1:
- «Loven skal gi personer med alvorlige gjeldsproblemer en mulighet til å få kontroll over sin økonomi. Den skal legge forholdene til rette for at skyldnere med slike problemer etter søknad om gjeldsforhandling kan oppnå en gjeldsordning enten ved avtale med fordringshaverne (frivillig gjeldsordning) eller ved stadfestelse av tingretten (tvungen gjeldsordning). Loven skal sikre at skyldneren innfrir sine forpliktelser så langt det er mulig, samt at det skjer en ordnet fordeling av skyldnerens midler mellom fordringshaverne.»
- (25) Loven søker å avveie hensynene til en skyldner med behov for bistand med en uoverkommelig gjeldsbyrde mot fordringshavernes rett til betaling som ikke bør svekkes mer enn nødvendig. Ved valg av løsninger er det også lagt vekt på samfunnets behov for å

opprettholde den alminnelige betalingsmoralen og samfunnsinteressen i at privatpersoner kan komme økonomisk på fote igjen.

- (26) På visse vilkår kan en person som er «varig ute av stand» til å oppfylle sine betalingsforpliktelser, søke om gjeldsordning med bistand av namsmannen, jf. gjeldsordningsloven kapittel 1 til 3. Skyldneren utarbeider et forslag til gjeldsordning som skal fylle vilkårene i kapittel 4. Når samtlige fordringshavere har godtatt forslaget, er det vedtatt, jf. gjeldsordningsloven § 4-12 fjerde ledd. Gjeldsordningen omfatter alle skyldnerens forpliktelser, med de unntak som følger av lovens § 4-8. Hensikten med gjeldsordningsavtalen er at skyldneren skal gjøre opp for seg så langt det er mulig.
- (27) Dersom forslaget til frivillig ordning ikke blir vedtatt, kan skyldneren begjære tvungen gjeldsordning etter gjeldsordningsloven kapittel 5. Tingretten kan stadfeste skyldnerens forslag til en tvungen gjeldsordning såfremt bestemte vilkår i loven er oppfylt, og det ikke vil virke støtende at den foreslåtte gjeldsordningen stadfestes, jf. § 5-4. Den tvungne gjeldsordningen er bindende for alle fordringshaverne, og den udekkede delen av gjelden som er omfattet av ordningen, faller bort når den er gjennomført, jf. § 5-2 fjerde ledd.
- (28) Etter gjeldsordningsloven kapittel 6 kan en gjeldsordning endres etter begjæring fra skyldneren eller fordringshavere. Dette vil typisk være aktuelt der det inntreffer endringer i skyldnerens situasjon.
- (29) Adgangen for skyldneren til å begjære endring er regulert i gjeldsordningsloven § 6-1. Endring kan besluttes dersom det er inntruffet forhold som skyldneren ikke burde forutse, eller dersom andre særlige omstendigheter svekker skyldnerens evne til å oppfylle sine plikter etter gjeldsordningen.
- (30) Fordringshavernes adgang til å begjære omgjøring, opphevelse eller tilsidesettelse av en gjeldsordning er regulert i gjeldsordningsloven § 6-2, som står sentralt i saken her. Denne adgangen er knyttet til vesentlige forbedringer i skyldnerens økonomiske situasjon og økt boligverdi, i tillegg til situasjoner der skyldneren har opptrådt uredelig eller grovt har tilsidesatt sine plikter etter ordningen.
- (31) Etter gjeldsordningsloven § 6-4 har skyldneren en plikt til å opplyse fordringshaverne og namsmannen om omstendigheter som kan gi fordringshaverne rett til å kreve omgjøring eller tilsidesettelse etter § 6-2.
- (32) Samlet fremgår det av loven at vilkårene for å få innvilget en gjeldsordning er relativt strenge, og skyldneren pålegges klare plikter under ordningen. Fordringshaverne må på sin side akseptere tap, uten mulighet for ytterligere inndrivelse, når gjeldsordningen er gjennomført. Ved den nærmere fastleggingen av innholdet i loven, må de til dels motstridende hensynene til skyldneren og fordringshaverne, samt samfunnsinteressene, trekkes inn.

Vilkåret «uredelighet» i gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd

- (33) Twistetemaet i saken er forståelsen av vilkåret «uredelighet» i gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd, nærmere bestemt om dette omfatter uredelighet i sin alminnelighet eller om det bare er uredelighet som økonomisk går utover kreditorene som er omfattet.

- (34) Gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd lyder:
- «Dersom skyldneren har gjort seg skyldig i uredelighet eller grovt har tilsidesatt sine plikter etter gjeldsordningen, kan retten, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, oppheve gjeldsordningen.»
- (35) Bestemmelsen innebærer at gjeldsordningen kun kan oppheves dersom enten vilkåret «uredelighet» eller vilkåret «grovt har tilsidesatt sine plikter etter gjeldsordningen», er oppfylt. Hvis ett av vilkårene er oppfylt, kan retten etter en hensiktsmessighets- og rimelighetsvurdering ta begjæringen til følge. Konsekvensen av at ordningen oppheves er at fordringshaverne kan forfølge sine krav etter de alminnelige reglene om inndrivelse av fordringer.
- (36) A har anført at bestemmelsen ikke rammer enhver form for uredelighet, men er begrenset til tilfeller der skyldneren har gjort seg skyldig i uredelighet i egenskap av å være skyldner, typisk der fordringshavernes stilling er blitt forringet som følge av uredeligheten. Til støtte for en slik forståelse er det vist til lovens ordlyd, formål, forarbeider og reelle hensyn.
- (37) Jeg ser først på lovens *ordlyd*.
- (38) Uttrykket «uredelighet» er inntatt som et selvstendig vilkår for opphevelse i gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd. Begrepet er ikke nærmere definert, men det fremgår av Rt-2001-1695 at det skal forstås som «sterkt klanderverdig». Bestemmelsen forutsetter dermed at det er snakk om handlinger av en viss alvorlighetsgrad.
- (39) Utover dette synes det ikke å ligge noen begrensinger i ordlyden. Uredelighetsvilkåret er ikke direkte knyttet til forhold av betydning for den fastsatte ordningen, slik tilfellet er for det alternative vilkåret i bestemmelsen, «tilsidesatt sine plikter etter gjeldsordningen». Bruken av uttrykkene skyldner og fordringshaver kan ikke tas til inntekt for at kun uredelighet som forringer fordringshaveres stilling økonomisk, er omfattet av bestemmelsen. Etter min oppfatning tilsier derfor en naturlig språklig forståelse at enhver uredelighet som utgangspunkt kan gi grunnlag for opphevelse av gjeldsordningen. Bestemmelsen må imidlertid leses i sammenheng med lovens formål og reelle hensyn. Jeg kommer tilbake til betydningen av dette.
- (40) Lovens *forarbeider* kaster i liten grad lys over det tolkingsspørsmålet som er til behandling. I forslaget til nåværende § 6-2 tredje ledd, NOU 1991: 16 Gjeldsordning for personer med betalingsvansker, delte utvalget seg i et flertall og et mindretall. Flertallet foreslo at fordringshavernes rett til å kreve endring skulle være betinget av at skyldneren hadde opptrådt svikaktig i forbindelse med «behandling av en sak om betalingsutsettelse og gjeldsordning etter loven», eller vesentlig misligholdt sine plikter «etter den betalingsplan som er fastsatt». Av merknadene til forslaget fremgår det på side 83 i utredningen at det var svikaktig opptreden knyttet til gjeldsordningen som var ment å rammes. Et gjennomgående synspunkt er at endrede forhold som innebærer bristende forutsetninger for den fastsatte gjeldsordningen, skulle kunne føre til opphevelse.
- (41) Barne- og familiedepartementet fulgte imidlertid ikke opp flertallsforslaget, men gikk i Ot.prp. nr. 81 (1991–1992) Om lov om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner (gjeldsordningsloven) inn for å lovfeste mindretallets forslag, som hadde en

ordlyd som ligger nær den bestemmelsen har i dag. I sin begrunnelse gikk ikke departementet nærmere inn på ordlyden i flertallets eller mindretallets forslag, utover å bemerke at det ikke var vesentlige forskjeller mellom disse og at mindretallets forslag ble valgt fordi det «vil ivareta begge parter interesser på en tilfredsstillende måte», jf. side 43. Slik jeg ser det, må valget av ordlyd ses i lys av at mindretallet synes å ha hatt en mer kreditorvennlig holdning. Jeg viser også til at Byfogden i Oslo i sin høringsuttalelse uttalte at flertallets endringsforslag var for ugunstig for kreditorene, jf. side 42 i proposisjonen. I Innst. O. nr. 90 (1991–1992) sluttet finanskomiteen seg til departementets forslag. Det må derfor legges til grunn at den vedtatte lovteksten innebærer en større adgang til å kreve opphevelse enn hva flertallsforslaget i NOU 1991: 16 la opp til.

- (42) I forarbeidene er det gitt flere eksempler på forhold som ville gi grunnlag for å kreve opphevelse av gjeldsordningen etter § 6-2 tredje ledd. De fleste av disse gjelder handlinger som rammer fordringshaverne økonomisk. Også forhold som ikke nødvendigvis vil få betydning for en fordringshaver, er imidlertid nevnt. Et eksempel er kausjonsansvar for andres gjeld, jf. Ot.prp. nr. 81 (1991–1992) side 42. Det er ikke gitt at en kausjonsforpliktelse som skyldneren påtar seg, blir aktualisert.
- (43) Etter mitt syn er det derfor ikke holdepunkter i forarbeidene for at vilkåret om uredelighet i § 6-2 tredje ledd er begrenset til tilfeller der fordringshavernes stilling forringes som følge av uredeligheten.
- (44) Spørsmålet er heller ikke behandlet i *rettspraksis*. Enkelte avgjørelser er likevel av en viss interesse. I Rt-2002-1238 fant Høyesteretts kjæremålsutvalg at skyldneren grovt hadde tilsidesatt sine plikter når han hadde unnlatt å betale løpende bidrag som det var tatt hensyn til i en stadfestet gjeldsordning. Kreditorene under gjeldsordningen hadde ikke lidt noe tap, men vilkåret for opphevelse etter det alternative vilkåret i daværende § 6-1, som tilsvarende § 6-2 tredje ledd, var likevel oppfylt. I Rt-2001-1695 slo utvalget som nevnt fast at vilkåret «uredelighet» skal forstås som «sterkt klanderverdig». I sin begrunnelse viste utvalget til lovforarbeidene og la til grunn samme forståelse av disse som jeg har redegjort for over. I Rt-2005-705 uttalte utvalget at kravet til grovhet etter gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd ikke skjerpes etter hvert som gjeldsordningen nærmer seg slutten, se avsnitt 16. Felles for disse avgjørelsene, og også senere praksis fra Høyesterett, er at det søkes å finne en balanse mellom hensynene til skyldneren som skal få orden på sin økonomi, fordringshaverne som ikke bør tape mer av sine krav enn nødvendig, og samfunnet som har interesse i at gjeldsproblemer løses og at gjeld betales. Det samme gjelder de underrettsavgjørelsene som er fremlagt til illustrasjon.
- (45) Denne balansen gjør at betydningen av *reelle hensyn* er av særlig interesse ved tolkingen av gjeldsordningslovens bestemmelser. Jeg går derfor over til å se nærmere på ulike hensyn som kan bidra til å kaste lys over hvordan vilkåret «uredelighet» skal forstås.
- (46) Formålet med gjeldsordning er, som understreket, å sikre personer med alvorlige gjeldsproblemer en mulighet til å få kontroll over sin økonomi, jf. § 1-1. Ordningen bygger på et tillitsforhold og innebærer at skyldneren har en opplysningsplikt, en aktivitetsplikt og en lojalitetsplikt overfor sine fordringshavere. Fordringshaverne må på sin side akseptere å få dekket bare en del av kravene hvis skyldneren oppfyller sine forpliktelser etter gjeldsordningen.

- (47) Det er ikke tvilsomt at terskelen for når opplysningsplikten etter gjeldsordningsloven § 6-4 inntreer er relativt lav, ettersom det ikke er opp til skyldneren å vurdere hvilke opplysninger fordringshaverne eller namsmannen har behov for. Videre er det klart at aktivitetsplikten innebærer at skyldneren må utnytte sitt inntekspotensial, jf. blant annet HR-2019-1795-U. Begge deler kan ses som et utslag av en lojalitetsplikt.
- (48) Kravene til skyldneren har sammenheng med at vedkommende etter gjennomføringen av gjeldsordningen, som jeg har vært inne på, får ettergitt den udekkede delen av gjelden som har vært omfattet av ordningen. Både hensynet til den alminnelige betalingsmoralen og hensynet til at en gjeldsordning ikke bør utfordre den gjeldende rettsbevisstheten i samfunnet, tilsier at en skyldner må opptre redelig når vedkommende er gitt en mulighet for å rydde opp i alvorlige økonomiske problemer. Dette er også avgjørende for at kredittinstitusjonene og det offentlige fortsatt vil være villige til å inngå slike avtaler.
- (49) Slik jeg ser det, tilsier disse hensynene at vilkåret «uredelighet» ikke kan tolkes for snevert. Dersom det, slik A har argumentert for, kun er uredelig opptreden i kraft av å være skyldner som kan begrunne opphevelse, vil det kunne innebære at en gjeldsordning videreføres også der det vil være i konflikt med den allmenne rettsfølelsen.
- (50) Denne saken er i så måte illustrerende. En skyldner som har begått samfunnsskadelige handlinger i form av grov økonomisk kriminalitet med det formål å berike seg selv, der en rekke personer og foretak er påført tap, har utvilsomt opptrådt uredelig. Fra et samfunnsperspektiv fremstår det som underlig om ikke slike forhold kan føre til at en gjeldsordning oppheves.
- (51) Forholdene i saken her viser også at det er en glidende overgang mellom de to alternative vilkårene i § 6-2 tredje ledd knyttet til henholdsvis uredelighet og tilsidesettelse av plikter etter en gjeldsordning. Som følge av de straffbare handlingene har A pådratt seg ytterligere gjeld, og det er varslet erstatningskrav mot ham. I forarbeidene, NOU 1991: 16 side 83, er det forutsatt at det å pådra seg ny gjeld vil være en grov tilsidesettelse av pliktene etter gjeldsordningen. Jeg tilføyer at en skyldner som bruker sin arbeidskapasitet på å begå økonomisk kriminalitet, som det klare utgangspunkt også vil bryte sin aktivitetsplikt og lojalitetsplikt.
- (52) Videre finner jeg grunn til å nevne at dersom ikke alle midler oppgis i skattemeldingen, innebærer det at fordringshaverne ikke får reell innsikt i skyldnerens økonomi, og derved ikke kan føre nødvendig kontroll med at ordningen etterleves. Dette kan dessuten medføre at enkelte skyldnere får mer disponible midler enn forutsatt, noe som vil være støtende både overfor andre skyldnere som forholder seg lojalt til ordningen, overfor fordringshavere og overfor samfunnet.
- (53) Videre vil uredelige forhold av ulik karakter kunne påvirke den tilliten mellom skyldneren, fordringshaverne og samfunnet som gjeldsordningsinstituttet bygger på. Det kan oppstå begrunnet mistanke om at den lojalitet og åpenhet som ordningen forutsetter, ikke i tilstrekkelig grad etterleves. Etter mitt syn tilsier dette at lovens vilkår om uredelighet ikke kan begrenses til forhold en skyldner begår i egenskap av å være skyldner, eller at det må påvises økonomiske konsekvenser for fordringshaverne.
- (54) Et krav om at fordringshaverne må rammes direkte eller indirekte vil for øvrig være svært vanskelig å praktisere, noe saken her illustrerer. Om skyldneren ville oppnådd en provisjon

som kunne medført utbetaling av dividende dersom han hadde fortsatt i stillingen som selger, slik gjeldsordningen la opp til, er umulig å avgjøre. Et slikt krav ville også kunne lede til at opphevelse av en gjeldsordning ville være vanskeligere overfor en uredelig skyldner som etter gjeldsordningen ikke skal betale dividende, enn overfor en uredelig skyldner som skal betale dividende.

- (55) På den annen side er det ikke tvilsomt at en opphevelse av en gjeldsordning vil ramme en skyldner hardt. Fordringshaverne vil da kunne inndrive restgjelden etter alminnelige regler. Muligheten for å søke gjeldsordning på nytt er som den klare hovedregel stengt, jf. gjeldsordningsloven § 1-4 tredje ledd, som kun åpner for dette dersom det foreligger særegne forhold.
- (56) Det kan derfor fremstå som lite rimelig at en type uredelighet som verken forringer fordringshavernes stilling eller har betydning for skyldnerens opplysningsplikt, aktivitetsplikt, lojalitetsplikt eller tillitsforholdet mellom skyldneren og fordringshaveren, skal kunne begrunne en opphevelse. Selv om det er noe vanskelig å se for seg at en fordringshaver i en slik situasjon ville fremme en begjæring om opphevelse av gjeldsordningen, taler dette for en presiserende tolking av bestemmelsen, i form av et relevanskrav. Det innebærer at dersom en uredelig handling er irrelevant for forholdet mellom skyldneren og fordringshaverne og er klart uten betydning for gjeldsordningen og samfunnshensynene, tilsier hensynene bak gjeldsordningsloven at § 6-2 tredje ledd ikke bør få anvendelse.
- (57) *Oppsummert* legger jeg derfor til grunn at vilkåret «uredelighet» i gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd, lest i sammenheng med lovens formål og reelle hensyn, favner vidt, men likevel slik at uredeligheten må knytte seg til handlinger eller unnlatelser som med rimelighet kan sies å ha relevans for en enkeltkreditor, kreditorfellesskapet, den aktuelle gjeldsordningen eller selve gjeldsordningsinstituttet. Det kan eksempelvis være forhold som svekker fordringshavernes tillit til skyldneren, eller forhold som har direkte eller indirekte økonomiske konsekvenser for fordringshaverne. Også uredelighet som kan undergrave systemet med gjeldsordning, vil være relevant. Det kan ikke oppstilles et krav om at fordringshavernes stilling forringes som følge av uredeligheten.
- (58) Jeg tilføyer at en gjeldsordning *kan* oppheves dersom lovens vilkår er oppfylt. Det innebærer at loven anviser et rimelighets- eller hensiktsmessighetskjønn, hvor retten kan ta i betraktning forholdets eventuelt begrensede betydning for fordringshaverne. Etter mitt syn gir dette et tilstrekkelig vern av skyldneren i de tilfeller der en begjæring om opphevelse, tross uredelighet, ikke bør føre frem.

Lagmannsrettens lovtolking og konklusjon i saken

- (59) Lagmannsretten har lagt til grunn at gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd må forstås slik at «klanderverdige handlinger, som ikke har vist seg å gå utover kreditorene, ikke er en handling som faller innenfor lovens begrep 'uredelighet'».
- (60) Som det fremgår av drøftelsen over, favner begrepet videre. Dette innebærer at lagmannsretten har vurdert begjæringen om opphevelse ut fra en uriktig forståelse av gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd.

(61) Lagmannsrettens kjennelse må etter dette oppheves.

Sakskostnader

(62) Nordea Bank Abp, filial i Norge, har vunnet saken og har i utgangspunktet krav på erstatning for sine sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Jeg mener imidlertid at tungtveiende grunner gjør det rimelig å frita ankemotparten for sakskostnadsansvaret, jf. § 20-2 tredje ledd. Spørsmålet om tolkningen av gjeldsordningsloven § 6-2 tredje ledd har fremstått som prinsipielt, og det må antas at Nordea som profesjonell aktør har nytte av å få avklart rettstilstanden, jf. § 20-2 tredje ledd bokstav a. Jeg legger også en viss vekt på sakens velferdsmessige betydning for ankemotparten og styrkeforholdet mellom partene, jf. bokstav c.

(63) Jeg stemmer etter dette for denne

K J E N N E L S E :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke.

(64) Dommer **Ringnes:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(65) Dommer **Falkanger:** Likeså.

(66) Dommer **Bergsjø:** Likeså.

(67) Dommer **Webster:** Likeså.

(68) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke.